

Nafaka alıştayı Sonuç Bildirgesi

İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi olarak bir süredir kamuoyunda devam etmekte olan yoksulluk nafakasının süreli olması hatta kaldırılması konusu; merkezimiz ve adli yardım üzerinden alınan başvurular ve karşılaşılan sorunlar da gözetilerek; 23 şubat 2019 tarihinde gerçekleştirdiğimiz “Nafaka alıştayı” nda akademisyen, avukat, hakim, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, kadın örgütleri temsilcileri ve sosyal hizmet uzmanlarının katılımı ile tüm yönleriyle tartışılmıştır.

07 Mart 2019

İZMİR BAROSU KADIN HAKLARI DANIşMA VE HUKUK ARAşTIRMALARI MERKEZİ NAFKA ALIşTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi olarak bir süredir kamuoyunda devam etmekte olan yoksulluk nafakasının süreli olması hatta kaldırılması konusu; merkezimiz ve adli yardım üzerinden alınan başvurular ve karşılaşılan sorunlar da gözetilerek; 23 şubat 2019 tarihinde gerçekleştirdiğimiz “Nafaka alıştayı” nda akademisyen, avukat, hakim, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, kadın örgütleri temsilcileri ve sosyal hizmet uzmanlarının katılımı ile tüm yönleriyle tartışılmıştır.

Kamuoyu önündeki nafaka tartışması, hiçbir veriye dayanmayan tekil örnekler üzerinden nafaka mağdurları olduğu iddiası ile sürdürülmektedir. Tekil olarak ifade edilen örneklerde “birkaç günlük evlilikten ya da eşlerin fiili olarak hiç biraraya gelmediği evliliklerden sonra ömür boyu nafaka ödendiği iddiaları ileri sürülmektedir. Ancak bu örneklerle ilişkin bilimsel bir veri, istatiksels rakam bulunmadığı gibi; bu örneklerin kararları (hangi şartlarda bağlandığı; ne kadar olduğu, kadının çalışma koşulları vb) detaylı olarak bilinmemektedir. Somut veri olmadığı yetkililer tarafından da dile getirilmektedir. Verilen örneklerden farklı olarak; sadece baroların kadın hakları merkezleri ve adli yardım bürolarından toplanabilecek verilerle bile; barolara başvuran çok sayıda kadının şiddetten kurtulmak için nafaka ve tazminat dahi talep etmedikleri, sadece boşanma talepli davalar açıldığı ortaya çıkacaktır. Ayrıca nafaka talepli açılan davaların çoğunda nafaka talep edilse dahi bağlanan nafaka miktarlarının düşüklüğü, düşük olarak bağlansa bile tahsil edilemediği de rahatlıkla tespit edilebilecektir. **Sayısı, oranı ve olguları belirsiz bir ‘mağdur erkekler’ iddiası üzerinden, bilimsel verilere dayalı bilgi olmadan, ajitasyon ve soyut iddialarla bir yasal değişikliği tartışmak mümkün değildir.**

4721 sayılı Medeni Kanun’un 175. maddesinde düzenlenmiş olan nafaka konusunda kamuoyuna yanlış bilgiler verilmektedir. Medeni Kanun’da

ifadesini bulan yoksulluk nafakası kamuoyuna yansıtıldığı gibi ne mutlak olarak süresiz düzenlenmiştir ne de her talep edene verilmektedir. Yasa metni, nafaka bağlama koşullarını son derece net belirlemiş, uygulamada yaşanan sorunları da çözmeye elverişli şekilde düzenlenmiştir.

Medeni Kanun'un 176. Maddesinde ise nafakanın kaldırılması koşulları mevcuttur. **Yoksulluk nafakası, talep halinde ve koşulları oluştuğunda çoğunlukla yargı tarafından geniş yorumlanarak kaldırılmaktadır. Kamuoyunda dile getirilen mağduriyet iddiaları dahi mevcut yasayla çözüme kavuşturulabilecek örneklerdir.** Kasıtlı yapıldığını düşündüğümüz bu yanlış bilgilendirmeler, sürecin yanlış bir şekilde anlaşılmasına ve seyrine neden olmaktadır.

Ayrıca nafaka konusuna gelene kadar, kadın cinayetleri, şiddet verileri, yoksulluk gibi çok daha yakıcı sorunlar olduğu; yine de nafaka konusu konuşulacaksa; sağlıklı bir zeminde tartışılabilmesi için, kadın ve erkeğin toplumdaki konumu, eşitsizlik, ayrımcılık ve kadının yoksulluğu üzerinden ele alınması, tartışmanın somut verilere dayanması gerekmektedir.

Türkiye'de kadınların istihdama katılımı TÜİK 2017 verilerine göre; yüzde 33.3 iken, erkeklerin katılımı yüzde 71.5 tir. TÜİK 2017 Zaman Kullanımı verilerine göre kadınların hane halkı ve ev işlerine ayırdığı zaman günde 4 saat 35 dakika iken, erkeklerin ayırdığı zaman 53 dakikadır. Boşanma artış oranı 2017'de binde 1.6, tüm boşanmalar içinde kısa süreli evliliklerde boşanma oranı ise yüzde 3.2 olarak yer almaktadır. Evliliklerinde şiddete maruz kalan kadın oranı ise yüzde 97'dir.

Oranlar kadın yoksulluğunu ve eşitsizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Eşitsizliğin ürettiği yoksulluk ve şiddet verileri konuşulmadan nafaka tartışılması, son derece sakıncalı sonuçlara neden olacaktır. Bu şartlarda gerçek sorunları görmeden yapılacak bir değişiklik olsa olsa politik bir tercih olarak, eşitlik ilkesine ve bağlı olduğumuz yasa ve sözleşmelere aykırı olarak yapılacaktır. Nafaka konusunda kadınlar aleyhine yasal bir düzenleme yapılması kabul edilemez.

Yasadaki nafaka maddesi cinsiyetsiz olmasına karşın, uygulamada nafaka alanların büyük çoğunluğunun kadınlar olmasının sebebi, hayatın her alanındaki yukarıda verilerle sayılan bu eşitsizliklerdir. Boşanma ile yoksulluk, kadın için kaçınılmaz bir sonuç olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle boşanma sonucu yoksulluğa düşecek kadının mağduriyetinin nafaka ile karşılanmasından daha doğal bir şey yoktur. **Kadınların boşanmanın ardından nafakaya ulaşmasını güçleştirmek, pek çok kadını sadece sosyal yardımlara muhtaç edecek ve kadınlar boşanmanın ardından hayatını sürdüremeyeceğini düşüneceğinden boşanmaktan vazgeçmek durumunda kalabilecektir.**

Yürütülen tartışmalarda bir başka nokta, yurt dışı örnekler ile kıyaslama yapılması ve çoğu Avrupa ülkesinde süreli nafaka olduğu şeklinde beyanlarda bulunulmasıdır. Örneklemeler yanlış bilgiler içermektedir. Örnek verilen İsviçre, Almanya gibi ülkelerde, sosyal refah, kadınların istihdama katılma oranları, kreş, yaşlı bakım evleri, bakım hizmetlerinin toplumsallaşması, sosyal haklar konularında verilen destekler ve cinsiyet ayrımcılığına dair yapılan çalışmalar sonucu toplumsal cinsiyet eşitliğini ölçen endekslerdeki ülke sıralamaları Türkiye ile kıyaslanabilir durumda değildir. Bu ülkelerin pek çoğunda ev içi emek dikkate alınmakta, evlilik birliği değil fiili birlikte yaşama halinde dahi çocuk ve kadın için ayrılık halinde ek sosyal destekler devreye girmektedir. Bu koşullar Türkiye'deki gibi boşanınca sokakta kalma, beş parasız kalma, iş bulsa dahi güvencesiz, esnek ve düşük ücretle çalışma verileriyle kıyaslanabilir değildir. **Bu açıdan uluslararası örneklerin objektif ve doğru bilgilerle verilmesi önemlidir. Kadın erkek eşitliği, cinsiyet politikaları, kadın işsizliği ve yoksulluğu açısından ülkelerin durumu, ülkelere ilişkin özgünlükler gözetilmeden yapılan kıyaslamaların bilimsel ve yasa yapmaya zemin olamayacağı açıktır.** Bu ve benzeri manipüle edici açıklamalar ne yazık ki kamu görevi yürüten yetkili kişiler tarafından yapılmaktadır. Hatta yüksek yargı organı temsilcileri dahi yönlendirici yorumlarla taraf olmaktadır. Ve sürece zarar vermektedirler.

Ayrıca Anayasa Mahkemesi, 2011/136 E. ve 2012/72 K. sayılı ve 2015/57 Başvuru Numaralı kararlarında nafakanın süreli olması düzenlemesini tartışmış ve Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesini Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık tespit etmediği bir yasa maddesinin değiştirilmesinin aynı gerekçelerle yeniden tartışma konusu yapılmasının hukukun güvenilirliği açısından da kabul edilemez olduğunu düşünüyoruz.

Esasen çeşitli kaynaklardan yapılacak veri toplama çalışmaları sonucunda kadınların çoğunluğunun şiddetten uzaklaşmak için ve hükmedilen nafakanın tahsil edilmesinde yaşadıkları güçlük nedeniyle, nafaka almaktan vazgeçmek durumunda kaldığının tespit edileceğini düşünmekteyiz. Merkezlerimizdeki başvurulardan bizim de tespit ettiğimiz ve açıkça gördüğümüz nafakayla ilgili asıl mağduriyeti kadınların yaşamakta olduğu ve nafakanın tahsil edilememesinin en büyük sorunlardan birisi olduğudur. Kadınların çoğunluğu mahkeme kararı olsa dahi hem yoksulluk hem iştirak nafakasını alamamaktadır.

Bu nedenle nafakanın süreyle sınırlandırılmasının değil, çeşitli ülkelerde olduğu gibi tahsil edilemeyen nafakanın devlet tarafından ödenmesi ve arkasından nafaka yükümlüsüne rücu edilmesi yöntemi konuşulmalı ve nafakanın kadınlara ödenebilmesinin koşulları sağlanmalıdır.

Çalıştayımızda yukarıda dile getirmeye çalıştığımız kimi temel başlıklarda nafakaya ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapılmış olup; nafaka konusunda Medeni Kanun'da bir değişiklik yapılmasına ihtiyaç olmadığı

sonucuna varılmıştır. Hazırlıksız, verilere dayanmayan ve alelacele yapılacak bir düzenlemenin hak kayıplarına ve çok daha fazla soruna yol açacağı açıktır.

Süreç yürütülürken tarafları karşı karşıya getiren bir yöntem tercih edilmemeli, tüm tarafların talep ve sorunları dinlenmelidir, veriler incelenmelidir. Bu kapsamda kadın örgütlerinin, bu alanda çalışan hukukçu, akademisyen ve sosyal çalışmacıların deneyim ve birikimleri dikkate alınmalıdır. Nafaka konusu bu birikim olmaksızın, belirsiz tekil örnekler ve tek başına erkek mağdurlar üzerinden konuşulmamalıdır. İstisnalar üzerinden yasa yapılamaz.

Ayrıca önerilen yasal düzenleme, devletin imzaladığı/kabul ettiği tüm uluslararası sözleşmelere; (BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ve Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi İstanbul Sözleşmesi) aykırıdır.

İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi olarak nafaka tartışmasında kadınların yanında taraf olduğumuzu, yasa değişikliğine gerek olmadığını, sorunların yürürlükteki yasayla çözülebileceğini; çalıştayın sonuçlarını ilgili bütün kurumlarla paylaşacağımızı, bu yasal düzenleme konusunda sonuç ve değerlendirmelerimizi, elimizdeki istatistiksel verileri Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve ilgili birimlere aktaracağımızı ve nafakanın tahsil edilememe, düşük bağlanma gibi gerçek sorunları için çözüm arayışlarına devam edeceğimizi kamuoyuna saygılarımızla duyururuz.

İzmir Barosu

Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi